

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Nr. 973

On. Procuratura de stat 4 (Of.)

Sibiu

Abonamentul:

Un an 100 Lei. — Șase luni 50 Lei. — Trei luni 25 Lei. — Pentru străinătate un an 180 Lei.

Ziarul apare Marția și Vinerea

Corespondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor: un șir petit 2 lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Nr. 6089 Școl.

CONCURS

Din fundațiunea fericitului Episcop Vasile Moga, pentru anul școlar 1922/23, sânt vacante 2 burse de câte 1000 lei, pentru conferiere cărora se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în ziarul «Telegraful Român».

Cererile de concurs sânt a se înainta în termenul deschis la consistorul arhidiecezan însoțite de următoarele documente:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu școlar.
3. Testimoniu de conduită.
4. Alte eventuale documente recomandătoare.

La conferierea de burse se prefer «ceteris paribus» competenți din neamul fondatorului.

Sibiu, 27 Iulie 1922.

Consistorul arhidiecezan.**Indatoriri de preot**

(=) Servicii multe, câte odată grele, totdeauna înalțătoare, sânt îmbinate cu chemarea preotească.

Lumea cultă cere dela servitorul altarului lucruri care, luate împreună, covârșesc puterile uneori și ale omului bine înzestrat, din fire și din școală, cu însușiri alese.

Ce anume se așteaptă dela preotul nostru, în scop d'a îmbunătăți, mai ales

starea actuală, morală și materială, a păstoritilor săi?

Indatoririle ce i se pun în sarcină sânt, în puține cuvinte, următoarele:

Intâi, preotul să întărească și să răspândească credința;

Să cultive între credincioși iubirea bisericii, ferindu-i de sectele ce dau semne de viață, energetică și amenințătoare, în multe locuri;

Ferindu-se de acțiuni, care nu se potrivesc cu demnitatea misiunii sale, ori care preot să fie pildă bună de purtare, și prin fapte și cuvinte să îndrepteze pe cei ce umblă în căile strâmbe ale necinstei, desfrâului, judecăților și ale altor rele și păcate;

În ale politicii să-și păstreze libertatea de a susține persoanele, care urmăresc consolidarea și înflorirea bisericii și a statului român. Preotul, — ca și învățătorul, — n'are să creieze din cei ce ascultă, nici naționaliști, nici liberali, nici conservatori, nici țărăniști, — ci numai credincioși cu idei sănătoase despre patrie, neam și biserică, oameni cât mai desăvârșiți la minte și inimă;

Aproape toată speranța de îndreptare a moravurilor se caută în: activitatea bisericilor și școalelor. De aceea preotul nu poate să fie nici odată numai al bisericii. Cunoscător al trebuințelor și suferințelor țărănești, păstorul sufletesc trebuie să se ocupe de viața economică, socială și politică a credincioșilor. Stând la o parte de toiu luptelor politice, nu se va feri totuși de-a încerca să le îmblân-

zească prin o notă mai omenească și mai cinstită, — cu atât mai vârtos, cu cât satul de obicei n'are alți oameni mai pregătiți și mai destoinici, decât preotul și învățătorul.

În deosebi preoțimea, având o cultură generală superioară, și mai bogată decât a învățătorimii, este chemată să lumineze pe săteni și asupra drepturilor și datorințelor cetățenești; — atunci desigur la alegeri nu se va mai specula ușor neștiința multimii...

Păstrând în orice împrejurări, prestigiul preoțesc, acțiunea politică a preotului nu este decât a îndrumătorului moral și prevăzător, care își alege vorbele cu bună judecată. Apelurile multe la coroană (în stat constituțional); îndemn mai pe față, mai pe ascuns la violență, la acte politice, prin care «se deschide calea revoluției» (cum glăsuea mai deunăzi un organ oficios bisericesc); critice în vorbe grele, — nu stau bine în gura celor ce reprezintă biserica; toate acțiunile politice au să înalțe, nu să înjosească pe adevăratul preot și învățător; —

Țânta dorită se ajunge în măsura în care an de an va scădea numărul analfabeților satului; — la lucrarea aceasta poate și trebuie să contribuie de-a dreptul și preoțimea;

În legătură cu lucrarea culturală, vrednicul păstor nu va înceta să împărtășească povețe, sfaturi nouă în ale educației, în ale economiei, în ale igienei;

Va trebui să îndemne pe săteni la păstrarea portului național, a graiului strămoșesc și obiceiurilor din bătrâni;

FOIȘOARA**Ce sânt cursurile dela Vălenii-de-Munte?**

La întrebarea aceasta răspunde cuvântarea inaugurală a dlui profesor N. Iorga, ținută la deschiderea cursurilor în 1 August 1922.

După Neamul Românesc din 8 I. c., care face un resumat al cuvântării, dl N. Iorga a spus următoarele:

Aici la noi — în Vălenii de Munte — nu se plătesc nici profesorii, și țin să nu se introducă niciodată sistemul acesta de răsplată pentru o muncă care cere să-și găsească isvorul în sentimente de frățietate, ce desprețuiesc o astfel de despăgubire. Răsplata cea mai bună pe care noi cu toții o putem da entusiaștilor și idealistilor conferențieri, care ne ajută în această operă, este să li presintăm roadele învățaturii propovăduite de dânșii.

Mijloacele de care dispune această școală, căreia eu mă feresc să-i zic Universitate, chiar populară, — fiindcă m'am ferit totdeauna de titlurile mari și am vrut să aduc în schimb știință convingere și dovă — mijloacele ei se resumă într'un frumos dar al fraților noștri

români din America, cărora li aducem și pe această cale mulțămiriile noastre mișcate. Din ele vom ajuta pe studenții săraci și vom face față anumitor nevoi cerute de bunul mers al acestor cursuri.

În ceea ce privește felul nostru de a lucra, aici nu există profesori și elevi, ci fiecare este pe rând profesor și elev, pentru că fiecare are de învățat câte ceva. Și apoi învățătura noastră fuge de ariditatea metodică de sistemă raționalistă, căci un curs nu se anunță niciodată în forma și sensul lui adevărat, ci el se afirmă și se dezvoltă în chip natural, deoarece nu trebuie să faci niciodată din el o manifestare publică pentru tine, ci să descoperi ce vrea auditorul. Căci sufletul omenirii cere o școală de colaborație, nu de formule sterpe.

Să vedem acum dacă aceste cursuri mai au un rost și dacă corespund unei necesități a societății noastre. Și până acum ele au fost de educație națională, după cum ambiționează și de acum înainte; dar nu de naționalism în sensul de a sforăi pe câteva teme banale și de a jongla cu câteva formule sterile. Ele se feresc să proclame superioritatea exclusivă a nației noastre, întemeiată pe argumente istorice sau pe considerații de psihologie populară. Căci după cum orice origine este indiferentă, dacă n'o poți susține, tot așa orice inteligență este

inutilă dacă n'o poți întrebuința, unde trebuie și când trebuie.

Toate elementele de putere ale nației noastre sânt cele de la fund nu de la suprafață, virtuțile ei adânci și ascunse, nu slăbiciunile ei fatale sau de imitație. Nația noastră are acum altă ocupație decât aceea de a-și da drumul slăbiciunilor ei și de a-și lustrui ceea ce pare bun, de a ură celelalte nații și de a pregăti atacuri viitoare.

Este loc pentru toți sub soare. Pentru leneși este un loc mai mic, pentru cel harnic un loc imens, dar cu condiția de a munci. Însă oamenii luându-se după un principiu economic se bat după cel mic care s'ar putea câștiga fără multă trudă și lasă munca continuă pentru alții mai nepregetoși, cari devin apoi favoriții sorții. Tot așa se 'ntâmplă și cu națiile.

Aici s'a făcut până acum o slujbă religioasă pentru nația românească, dar nu din buze, ci din adâncul inimii. Cuvintele au venit cu greutate, fiindcă ele veneau din adâncul sufletelor noastre. În chipul acesta am contribuit la liberarea nației, fără să propagăm ură contra celorlalte nații...

Lipsa culturii naționale la conducătorii unui popor se resimte numai decât. Clasa noastră politică, dacă ar fi străbătută de o temeinică cultură națională, n'am avea atâtea dușmăni și

Să sprijinească, în vorbă și faptă, întreprinderile culturale și economice;

Să aboneze și să citească, pentru sine și pentru alții, reviste și ziare; să-și cumpere pe seama bibliotecii cărți de folos obștești;

În general, să fie totdeauna apărător al moralității; ear casa preoțească și toată gospodăria ce și-o organizează, să fie exemple grăitoare de perfecțiune pentru întreg satul său...

Intr'un cuvânt: *izvor* dătător de viață și putere sufletească, are să fie preotul nostru pretutindeni.

În fața nenumerătelor îndatoriri, care să fie oare mijloacele pentru a-l face omul capabil de muncă necurmată? Ele, sânt *două*, egal de însemnate întru ajungerea scopului, dar deosebite în felul lor; — aceste două mijloace se cuprind în: *Pre-gătirea* pentru carieră, fructificată prin grația divină și — *retribuția* ce-l așteaptă ca paroh.

Seminarul îi dă cunoștințe în raport cu necesitățile poporului nostru, doritor d'a se adăpa la izvoarele de lumină curată ale înțelepciunii divine.

Activitatea sa se va înviora prin contactul viu cu slujitorii tagmei sale, coordonați sau superiori: Cursul pastoral dela Sibiu, care s'a ținut și se va mai ținea, s'a dovedit că este un mod de lucrare binefăcătoare, unde participanții au prilejuri de a-și împărtăși planurile, cu succesele și nesuccesele activității lor, căutând împreună căile cele mai potrivite întru atingerea idealului, căruia au să-și închine puterile.

Problema păstorului conștient este a smulge pe rătăciți din căile perzării, talmăcind înțelepciunea din cărțile sfinte, pentru a răspândi în jurul său cât mai multă mulțumire și fericire neprihănită.

Cărarea, puțin bătătorită, care duce spre culmi, este negreșit spinoasă și nu ușor de urcat. Dar, cărarea aceea n'ar trebui sămănată și cu mai mulți spini prin amânarea d'a îmbunătăți situația materială a acelora, cari și-au propus să trăească mai mult pentru alții, decât pentru sine.

n'am asista la atâtea acte dăunătoare unei rodnice dezvoltări. Respectul aceluiasi învățământ, aceleiasi cărți, aceleiasi producții de artă nu există la noi. Neînțelegerea și necunoașterea țării acesteia este o mare piedecă în soluționarea nenumăratelor și grelelor probleme ce ni le impun împrejurările. Critică e gata oricine să facă. E foarte ușor însă să critici când nu cunoști durerea celor cari sufer de când sânt pe acest pământ.

Să umbli să înveți, să cugeți, și apoi să judeci. Numai din astea toate iese acea forță creatoare sufletească prin care se îndreaptă toate societățile...

Înainte însă de a începe cursurile acestea nu m'am întrebat cum se fac în alte țări, ci am făcut-o spontan. Scrutarea lucrurilor care s'au petrecut la alte nații am încercat-o acum în urmă, atât la francesi, cât și la germani. M'am convins însă că pornisem pe calea cea bună, de oarece și noi căutam să continuăm aici învățământul elementar, atunci când nu se țin cursuri în altă parte.

Avem însă și lucruri superioare așa zisele universități populare străine, unde am văzut mai mult o simulare a interesului pentru cultură din bunăcuviință, poate și din pricină că se tinde la căpătarea unei diplome.

După cum am rânduit Școala românească dela Fonteney aux Roses, care și-a impus înainte de toate regula: nimeni nu vine aici să și ia o diplomă, ci să se inițieze în civilizația francesă, să cunoască mediul, să poată face lucruri personale cu mijloacele de acolo, tot așa și aici.

Să li se dea puțința d'a sămăna bine și neîntrerupt, — și atunci spornic are să fie secerișul și prielnic moralității private și publice.

Mai multă recunoștință. În congresul al 4-lea dela C'uj, al Asociației învățătorilor din Ardeal, s'a vorbit nu tocmai puțin și despre statificarea școalelor confesionale.

Unii învățatori s'au grăbit, întru susținerea «necesității» statificării, să aducă aspre învinuiri bisericii noastre d'a nu se fi îngrijit de școale și învățatori.

În excesul de râvnă, dnii vorbitori n'au mai luat în seamă faptul mai pe sus de orce îndoială că biserica n'a silit pe nimeni, să primească posturi de învățatori confesionali, nici n'a stărunit că cineva să rămâie într-o funcțiune ce nu-i convine, ci liber era fiecare membru al corpului didactic să-și îndrepte cariera părăsind școala care nu i plăcea, și trecând acolo, unde credea că-i mai bine din orce punct de vedere.

Biserica totdeauna și-a apărât școalele și a jertfit, prea adese peste puterile sale, pentru a-și retribui învățătoria.

Opera aceasta săvârșită merită recunoștință chiar și din partea celor cari astăzi năzuiesc spre statificare și centralizare *păgubitoare* — după a noastră părere — pentru viitorul școlii românești.

Țăranul român și sentimentul religios

O anchetă, pusă la cale de un ziar din capitală, face privitor la religiositatea țărânilor române, între altele, următoarele constatări, care se potrivesc nu numai în Basarabia, unde s'a făcut ancheta, ci și în a te ținuturi ale țării:

O nemulțumire, sau mai curând o deziluzie, pe care au încercat-o moldovenii din Basarabia venind în contact cu elementul din vechiul regat a fost atitudinea acestuia față de religie. Moldovanul din Basarabia este religios. Religiozitatea lui a rămas, putem spune, neatinsă și este aceeași ca și acum o sută de ani, și poate mai mare, căci robia lui sub ruși l a făcut poate și mai religios. În vechiul regat nu pot spune că masele n'ar fi religioase, — dăreste o pătură suprapusă, care de și nu este areligioasă, socotește că nu este inteligent ca s'apară și să te arăți religios și face pe indiferentă față de religie. La această pătură s'a adăogat cu timpul o parte din orașenimea incultă dar dornică de a imita pe cei mai sus puși și care a depășit chiar limitele permise. Sânt sigur că nici țărânii din vechiul regat, ca și cei din Basarabia nu necinstesc nici cu cuvântul, nici cu faptul așa de ușor cele ce sânt recunoscute de sfinte de biserică. Înjurăturile în care se pomenesc lu-

Nu dăm diplome la nimeni și nici titluri, căci în definitiv titlul acesta este o presumpție.

Problema mare care se pune azi, nu numai în societatea românească, dar în toate societățile, este rezolvirea chestiei muncii, nu a muncitorilor. Ori, aceasta nu se poate face decât prin reforma sufletului omenesc creînd solidaritatea sufletească între toate clasele sociale.

Și dacă vrei să faci cursuri care să intereseze, ele trebuie să fie neoficiale și în afară de orce preocupății de partid.

Cursurile dela Văleni îndreaptă aceste lipsuri, ele ținându-se fără program, fără ton profesoral și fără spirit oficial. Orce învățământ suferă de acest mare defect: tot ce știm știm de nevoie sau de frică. Avem nevoie azi de o reformă, de o împăcare a noastră cu știința, care trebuie să fie o plăcere, nu chin. Să vie din noi în afară, după cum seva vine din lăuntru spre frunze.

Și vorbind despre felul greșit cum sântem îndopați în școli cu științele cele mai nepotrivite spiritului nostru, dl Iorga face o comparație, povestind un fapt din viața d-sale:

Când eram la mama, obișnuia să-mi dea ori de câteori li păream puțin bolnav, ceai de nucă. Și mi-l dădea așa de des încât ajunse pentru mine băutura pentru care aveam cea mai mare oroare. Ideea ceaiului de nucă m'a urmărit până când am scăpat din casa parintească.

Tot așa se întâmplă și azi cu învățământul. Ceea ce se predă azi este ceai de știință fără zahăr. Trei sferturi din programul de învăț-

cruri de ale bisericii și care nu ies din gura unui basarabean, au fost introduse în limbajul țăranului din vechiul regat de către soldați reveniți din cazărmi. Aici, ei au învățat aceste înjurături antireligioase dela gradați inferiori în majoritate orașeni.

Aceste înjurături de care s'au servit atât militarii, jandarmi, cât și mulți din micii și marii funcționari veniți în Basarabia, au impresionat adânc pe țărânii basarabeni. Ei erau convingși că românii de peste Prut sânt de aceeași lege cu ei, și când colo vedeau că aceștia erau «păgâni», căci înjurau de tot ce era mai sfânt unui creștin.

Urmarea acestei deziluzii a fost că țăranul basarabean a început să se îndoiască în vorba, în făgăduiala, în dreptatea românului din vechiul regat, pe care din cauza ușurinței cu care se purta față de lucrurile sfinte, îl credea un om rău și nedrept.

La aceste înjurături, — care sânt o rușine pentru un popor pretins civilizată și dovedesc un nivel intelectual foarte scăzut, la acei care le întrebunțează căci, înjurăturile acestea sânt absurde și ca conținut și ca mijloc de manifestare a supărării, revoltei, — s'a adăogat și atitudinea puțin serioasă nu numai a celor incultii, dar și a celor cu o educație oarecare față de biserică și de reprezentanții ei. Atitudinea aceasta eră datorită mai ales lipsei de educație religioasă, — o lacună foarte mare în educația generală a cetățeanului unei țări cum este a noastră și care are menirea, de multe ori de a conduce destinele unui popor în care religia este una din puterile statului. Așa, mulți români din regat n'au știut că pe ușa din mijloc a altarului nu poate intra și ieși de cât o persoană sfințită, preotul, — dar în nici într'un caz altă persoană. Țarul Rusiei, care era șeful suprem al bisericii ruse, și el nu putea intra prin ușa aceasta decât descins de sabie, ca semn că puterea lui pământescă a lăsat-o la porțile altarului lui Dumnezeu.

Își poate oricine închipui ce impresie a făcut la Chișinău și în Basarabia, faptul că un ministru într'o vizită făcută la Chișinău, a intrat prin ușa principală a altarului catedralei însoțit de toată suita sa.

Lumea basarabeană a rămas înmărmurită de această profanare, — care nu era decât rezultatul necunoașterii legilor bisericesti.

Nu mai puțin sânt comentate și faptele, că reprezentanții autorităților din vechiul regat, funcționari și familiile lor, lipsesc de la biserică și se arată numai cu ocazia vreunei sărbări oficiale, cum și lipsa soldaților dela biserică, cari sânt trimiși numai cu ocazia paradelor militare.

La sate de asemeni, nici un reprezentant al satului, perceptorul, jandarmul, nu se duc la biserică.

Toate aceste întăresc banuală sădită de vrăjmași că între moldovenii din Basarabia și

mânt de azi cuprind lucruri inutile, zicându-se, drept scusa, că dezvoltă memoria și inteligența, pe când abia restul îndeplinește această sarcină.

Înainte de a cunoaște perfect ceea ce s'a petrecut în cutare țară din apus sau din răsărit, să ajungem a fi un popor care și cunoaște casa lui și oamenii lui din lăuntru.

Cea mai mare cerință a vremurilor de față este *reîntoarcerea la utilitatea reală și imediată a învățământului*. Numai astfel vom putea avea acea bună înțelegere cetățenească, baza oricărei dezvoltări normale și sănătoase. Niciodată o ordine cetățenească într'o nație nu se stabilește prin legi, ci prin cultură, dar o cultură cu ferestile larg deschise către toate culturile, și mai ales cele vecine, care te pot fructifica foarte bine.

Azi când avem în mijlocul nostru atâtea minorități etnice, contactul rodnic cu ele nu se poate face nici la prefectură, nici la poliție, nici prin propagandistul de comandă, ci la astfel de cursuri de respect reciproc, bazat pe o cunoaștere exactă și obiectivă...

Cu acest prilej dl Iorga amintește de o lucrare foarte bună în nemțește asupra istoriei literaturii române, făcută de un reprezentant al minorităților din Ardeal, dl Beithay.

În încheiere dl Iorga arată că scopul acestor cursuri este de a presinta cultura ca un lucru plăcut, practic și ca un mijloc de a uni pe toți locuitorii cari fac parte din România întregită.

cei de peste Prut n'ar fi comun de cât limba românească.

Cum mai în toate bisericile din orașele Basarabiei se slujește în prezent în românește, populația chiar cea moldovenească, obișnuită cu slujba slavonă, se îndesă în puținele biserici unde se slujește în slavonește, și cum cei din regat nu se duc la biserică, se înțelege că bisericile unde se oficiază în românește sânt pustii.

Situația această este folosită și ea de elementele antiromânești în propaganda lor contra României și arată ca o dovadă a nereligiozității poporului cu care Basarabia s'a unit.

Dar atitudinea celor din vechiul regat față de biserică și slujitorii ei are și alt efect că încurajează rarile elemente anarhice dela orașe și sate. Preoți din basarabia mi-au spus că mulți țărani basarabeni au început și ei să 'njure de cele sfinte, să ocolească biserică, să fie nerespectoși cu preotul. Intrebați de ce atitudinea această, țărani spun:

— Păi, dacă frații noștri din regat fac așa, de ce n'am face și noi?

Ar fi dureros dacă unificarea se va face distrugând în basarabeni unele din obiceiurile lor care li făceau superiori sufletește și mai buni omenește.

De aceea ar trebui ca toți acei cari sânt trimise în Basarabia, să nu uite de religiozitatea poporului de acolo și să nu lovească în ea nici cu vorba, nici cu fapta; cât timp statul român vede în biserică o instituție necesară, nu e nevoie ca tocmai reprezentanții lui să-i micșorează însemnătatea. Sânt și așa destui vrășmași ai bisericii...

Dr. I. Duscian, care a făcut cercetarea aceasta în Basarabia, adaugă la observările sale următorul postscript:

Nevrând să las pe cititor sub impresia celor de mai sus, trebuie să adaug că se observă unele îndreptări în Basarabia. Așa, în diferite orașe pe unde am fost, am văzut soldații trimiși Dumineca și la sărbători pe la biserici; în unele sate am văzut pe jandarmi la biserică. Prezența soldaților și a autorităților face o impresie bună între țărani. Intrebând pe un țărăn care ieșea din biserică și în care a fost și jandarmul, cum se poartă acesta cu ei, mi-a răspuns semnificativ:

— Dacă e creștin și vine în casa Domnului, ține la obiceiurile pământești și dumnezești și nu se poate să fie om rău, și trebuie să se poarte bine.

Aceste constatări îmbucurătoare dovedesc că și alții cari trăiesc în Basarabia își dau seama de răul pe care l'a făcut nerespectarea religiei și iau măsuri de îndreptare dispunând ca ele să fie cinstite așa cum le cinstesc și norodul moldovan din Basarabia.

De citit

— Cărți nouă —

În editura «Cartea Românească» din București au apărut două volume de *Ion Gorun*: «Nu te supăra» și «Obraze și măști». Primul volum cuprinde, pe 165 pagini, 23 schițe glumețe din viața bucureșteană dinainte de război; al doilea, pe 212 pagini, 32 satire sociale și literare.

Toate povestirile acestor volume sânt scrise cu artă cunoscută a autorului, care nu și plictisește niciodată cititorii. Scrisul său, ușor și artistic, înlătură orice amănunt de prisos, și lasă cititorului plăcerea de a țese mai departe firul povestirii, combinându-l cu observațiile și cunoștințele proprii ori cărui intelectual.

Cu deosebire în timpuri, când se comite atâta vorbărie deșartă, citirea și aprofundarea unor asemenea scrieri literare care dau îndemnuri spre gândire, nu pot să fie decât bine venite.

De acelaș autor, în aceeaș editură, s'au mai tipărit în ediție nouă următoarele cărți: *Lume necăjită*, povestiri, (operă premiată de Academia română); *Faust*, traducere din Goethe, și *Robinson în Țara românească*, frumoasă povestire din zilele noastre.

Prețul unui volum: 12—17 lei. De vânzare la Librăria Arhidiecezană în Sibiu și la alte librării.

Biserica și învățătorii

În legătură cu *învînuirile* ce s'au rostit, la adresa bisericii, în congresul învățătoresc dela Cluj, — despre care luăm notă la alt loc al ziarului nostru, — eată cum se exprimă prof. universitar, dl Al. Lăpădatu, în organul înfrățirea din 12 I. c.:

Orcă cunoscător al vieții noastre din trecut și înțelegător al necesităților, culturale și politice, din prezent își dă, desigur, bine seamă:

1. că statificarea învățământului nu trebuie făcută *împotriva bisericii*.

Un conflict pe această chestie între stat și biserică ar fi tot ce se poate mai dăunător, ca consecințe, pentru consolidarea organizației școlare naționale în noul stat român și pentru stabilirea raporturilor ce trebuie să existe, în această privință, între acest stat și minoritățile, naționale și confesionale, aparținătoare lui.

2. că nu e bine să ne dispensăm de *sprrijinul bisericii* în conducerea școlilor. Formula dlui coleg pedagog Ghidionescu: să mulțumim bisericilor pentru serviciile din trecut, declarându-le că, ajunși la «maturitate» ne dispensăm de acestea servicii, e o formulă, să mă ierte d-sa, i-ftină, care și-a putut avea efectul într'un mediu ca cel în care a fost pronunțată, dar care nu dovedește o cunoaștere serioasă a stărilor și tradițiilor de cultură din această țară, cu condiții de dezvoltare, etnice și religioase, specifice și nici o pătrundere suficientă a complexului de greutate impuneate cu rezolvirea chestiunii statificării școlilor confesionale la noi.

Eată de ce discuțiunea trebuie pusă și urmată pe terenul apropierii și al bune înțelegeri, nu pe acel al desbinării și vrășmașiei. Numai astfel vom putea ajunge la *acordul* pe care-l reclamăm, cu necesitate, nevoile învățământului pe de o parte, interesele statului pe de alta, și la stabilirea modalităților prin care se va putea realiza, în chip practic, acest acord între stat și biserică, pe tema statificării școlilor confesionale.

Oameni și fapte

Sângerosul război universal care a cerut stătea jertfe în avere și vieți omenești, a adus poporului nostru — pentru îndelungatele cercări și suferințe din trecut, cât și pentru cele îndurate în acești 6 ani de sângerare — *dreptatea*, după care atâta vreme ofta: ne aflăm aproape toți frații acasă, cari erau risipiți la atâtea împărții hrăparețe, cari timedeau la desființarea noastră ca neam și la nimicirea credinței străbune.

De aici înainte alcătuim un popor liber, ear credința noastră va fi nestăngenită.

Urmează ca acum să ne refacem în confortitate cu noua stare de lucruri.

Nu putem aștepta, cum s'a spus de atâtea ori, totul dela stat, care va fi având nenumărate rane de vindecăt, ci va trebui ca cei ce au fost mai puțin atinși de grozăviile războiului, să vie în ajutorul celor năpăstuiți, precum o fac aceasta toate popoarele creștine și civilizate, de pretutindenii.

Frumosul început, am constatat cu bucurie, îl fac iubiții noștri frați din America mânăți acolo de prigonirile foștilor asupritori.

Acești frați află din scrisori de acasă și din știri din ziare despre durerile și mizeriile îndurate pe urma războiului: de locuințe și biserici distruse, de ținuturi devastate, de văduve și orfani rămași fără ocrotitorul lor; de îmbătrâniți părinți cari deplâng pierderea sprrijinului bătrânețelor lor.

Indepărtații noștri frați la America, prin ofrandele lor de până acum, au dat dovadă de înalt patriotism și de dreapta înțelegere a chemării lor și a iubirii deapropelui.

Avem cazuri, ca cel al micii colonii de câteva familii de români din San-Francisco cari au jertfit 50,000 lei pentru orfanii de acasă.

Despre dragostea de biserică, neam și țară dovedită de frații noștri pribegi, avem și alte nenumărate pilde, dintre care să remarcăm de data aceasta următorul fapt:

Un român din comuna Lancrem (județ. Sibiu) *Petru S. Chirilă* și soția sa *Saveta n. Adam* ei singuri au dăruit 75,000 lei pentru frații lor

de acasă ca să-și procure clopotele răpitate de dușmani.

Dreptatea dumnezească n'a întârziat, ora desrobirii a sosit, — căci deodată poporul «celce ședea în întunec și în umbra morții, a văzut lumină mare».

De această mare milostivire s'au încălzit inimi nobile, și au săvârșit un generos dar, cu scopul, ca glasul clopotelor nouă să cheme pe toți năpăstuiții și obidiții de soarte la lăcașul de închinare, unde își vor afla alinarea chinurilor și întărirea sufletelor.

Nobila faptă a generoșilor dăruitori a însuflețit poporul nostru din Lancrem, îndemnându-l la fapte de binefacere. Astfel: văduva Ioana I. Ion Ios. Blaga, în amintirea soțului ei și frate al distinsului director dela liceul din Brașov Dr. Ios. Blaga, — a dăruit 12,500 lei pentru un al treilea clopot; văd. Paraschiva Tod. Petrașcu 1000 lei; alți alte sume mai mici: fapta frumoasă a soților Chirilă a rodit un întreg șir de fapte bune, — care toate vorbesc de sine, arătând iubirea de biserică și de neam, precum și simțul de jertfă al acestor vrednici fii ai comunei Lancrem. Domnul să le răsplătească, după cum li-a fost fapta și gândul. *Pr. V. Mateiu*

Ce-i de făcut astăzi?

Dl N. Iorga, în istoria românilor ardeleni vol. II pag. 199 numește Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului românesc «marea formă culturală unitară a întregii națiuni, care nici politicește, nici bisericeste nu se putuse uni».

Cine cunoaște trecutul de 60 de ani și mai bine al acestei însoțiri, statutele și regulamentele ei și mai mult decât atâta: spiritul de care ea este condusă și astăzi, va vedea cu câtă dreptate a numit dl N. Iorga această însoțire «forma culturală unitară» a tuturor românilor.

În urmare, nu are înțeles să ne perdem timpul și puterile de lucru înființând societăți culturale nouă, fiindcă vechea noastră «Asociațiune» și-ar fi trăit trailul. Nu, ea se simte astăzi mai tânără și mai dornică de muncă decât ori și când, de aceea și a făcut program nou, cum nici una dintre societățile culturale, vechi și nouă, nu are.

Vrednicia este totdeauna a celor ce muncesc, fie aceia la Cluj, la Oradea-mare, la Caransebeș ori la Sibiu.

Eată de ce ne bucurăm din inimă aflând că, *Asociația învățătorilor din Dacia superioară, secția județană Sibiu*, în adunarea ei generală ținută în Sibiu 8 Iulie a. c. a primit propunerea secretarului «Asociațiunii», de a dezvolta toată activitatea culturală extrașcolară în catedrele vechi noastre «Asociațiuni».

Dnii învățători vor sprrijini «Asociațiunea», înscriind cât mai mulți membri cu prilejul conferințelor și serbărilor ce le aranjează, făcând abonamente la publicațiunile ei.

La fapte bune puțini se adună, dar mult pot puținii buni împreună.

Știrile zilei

Știre personală. I. P. S. Sa, Mitropolitul nostru *Nicolae*, s'a înapoiat cu trenul de Luni seara la reședința Sa.

Bani de metal. Banca Națională a intervenit din nou pe lângă ministerul de finanțe pentru a-i admite baterea monedei de metal de 1, 2 și 5 lei, în locul banilor de hârtie cu totul zdrentuiți.

Congres în București. Asociația generală a membrilor corpului didactic primar român convoacă învățătorii de toate gravele și din toate ținuturile române la al 13-lea congres general în zilele de 4, 5, 6, și 7 Septembrie 1922 la București. La ordinea zilei sânt rapoarte și discuțiuni despre organizarea școlilor primare și normale.

Revista Solidaritatea. A apărut Nr. 1—3 din anul al treilea al revistei social-creștine *Solidaritatea*. Organ bine redactat, merită întreg sprrijinul cititorilor. Abonamentul pe an Lei 50. Adresa: București, Calea Plevnei 56.

Congres în Craiova. Cântăreții bisericești din România sânt convocați în al 4-lea congres, care se ține la Craiova în 30 și 31 August 1922.

Filme bune. Cinematograful are nu puțină însemnătate în creșterea tinerimii. Pătruns de convingerea aceasta, ministrul instrucțiunii din Franța va încena filmul istoric «Napoleon», care va cuprinde viața și faptele marelui împărat; după el vor urma alți domnitori de seamă. Filmele rulează în școale, și servesc pentru a înțipări cât mai bine lecțiile din istoria patriei în mintea copiilor.

Unde e mai scumpă viața? Ziarul economic Argus publică un studiu relativ la scumpetea din mai multe state, făcând o comparație între prețurile din 1916 și între cele din primele 4 luni ale anului 1922, la o seamă de articole, arătând tendința prețurilor. În Statele Unite s'a scumpit cu 34 la sută; în Germania viața este de 65 ori mai scumpă ca în 1916, în Austria de 854 ori, în România de 18 ori.

Neplăcutul miros de sudoare se evită prin amestecare de **Mack's Kaiser Borax.**

Nr. 297/1922.

(148) 2-3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa III: **Petea de câmpie**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Vătășan, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sânt cele fasonate pentru întregirea dela stat statorite în coala B. —

Concurenții au să-și trimită cererile instruite, cu observarea normelor în vigoare, în termenul arătat subsemnatului oficiu protopopesc, și până la 8 zile înainte de alegere după prealabila încunoștințare a protopopului să se prezinte înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a officia și cuvânta.

Târgu-Murăș 17 Iunie 1922.

Oficiul protopopesc în înțelegere cu comitetul parohial

Ștefan Russu
protopop.

ad. 476/922

(150) 2-3

Concurs

Pentru întregirea postului de învățător sau învățătoare la școala confesională română ortodoxă «**Radu Negru**» din Făgăraș se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele; 600 Lei anual dela biserica și întregirea ce se va cere dela stat. Pentru întregire parohia nu ia nici o îndatorire.

Reflectanții să înainteze cererea de concurs la oficiul protopresbiterial din Făgăraș.

Făgăraș, 20 Iulie 1922.

Oficiul protopresbiterial român ortodox în înțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop

Au sosit la Librăria Arhidiecezană

Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Noutăți literare: povestiri, călătorii, cărți pentru copii medicale, pedagogice, economice, povești; diverse biblioteci ca: Biblioteca pentru toți, Minervei, Căminul, Semănătorul, Scriitorii români, Steaua, Flacăra, Clipe de uitare, Scriitorii celebri, Foi volante, Pagini alese din scriitorii români. Biblioteca Universală

P. T.

Prin aceasta am onoare a aduce la cunoștința onoratei clientelă de dame că ne-am asociat cu

Dra Grete Schwarz

și sub numele amândurora conducem mai departe prăvălia mărită. (151) 1-1

Mulțumind foarte mult pentru încrederea ce mi s'a dovedit, rog onoratul public să binevoiască a da aceasta încredere și noiei firme.

Cu toată stima:

Berta Ziegler și Grete Schwarz

Strada Regina Maria 43. I Etajiu.

Redactor responsabil: Dr. George Proca.

Prima fabrică română de stampile

OCT. L. VESTEMEAN

Sibiu, str. Țiglariei Nr. 18.

Am onoare a aduce la cunoștință, că mi-am deschis un

Atelier pentru fabricarea stampilelor din cauciuc

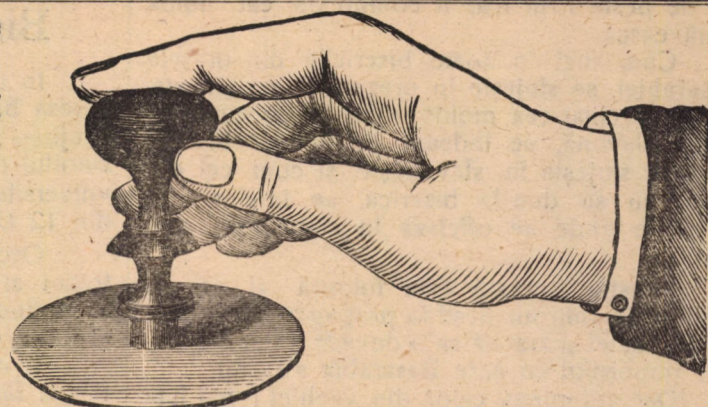
Execut tot felul de stampile din cauciuc, diferite medalioane și orice lucrări din bransa aceasta, cu prețuri moderate.

Comandele sunt a se adresa la „**Librăria Arhidiecezană**” Sibiu, str. Mitropoliei 45.

Cu toată stima

145

Oct. L. Vestemean.

Catalogul

cărților și imprimatelor (blanchetelor) din editura și depozitul

Librăriei arhidiecezane

cuprinzând un număr foarte considerabil de cărți bune și folositoare, grupate în XXV de titli, precum și specificarea de blanchete în afaceri bisericești, școlare și epitropesti pentru oficiile protopresbiterale și parohiale, asemenea și pentru direcțiunile liceelor și școalelor primare, a apărut și s'a trimis tuturor oficiilor protopresbiterale.

Se mai află în depozit portretele **MM. LL. regele Ferdinand I și regina Maria**, a arhiepiscopului-mitropolit **Andrei baron de Șaguna**, **Miron Romanul și Ioan Mețianu**, și a marelui mecenat **Emanuil Gozsdu**, precum și diferite icoane.

Se pot comanda la Librăria arhidiecezană și odoare și odăjdii bisericești, cu prețurile cele mai reduse.

Se publică separat broșurile dela 62 «**Bibliotecii**» ce se află în depozit.

Comandele se execută mai avantajios prin rambursare.

Se primesc comande și pentru cărți cari nu se cuprind în catalog, procurându-se cu posibilă grăbire.

Librăria primește comande și pentru procurarea de sigile și stampile.

Prețul catalogului: 2 lei, eaf porto postal 50 bani.

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu se află de vânzare

Părți alese din Biblie

tipărită cu litere latine, cu binecuvântarea I. P. S. Sale Dlui Ioan Mețianu, arhiepiscop și mitropolit.

Prețul legat 30 Lei plus porto postal 5 Lei.

La Librăria arhidiecezană se află de vânzare

Cuvântări bisericești

de arhimandritul **Ilarion Mircea**, egumenul sfintei mănăstiri Precista-Mare din Roman, cuprinzând 41 predici pentru Duminicile din Paresimi, 9 Dumineci după Rosalii și la unele sărbători de peste an. Prețul 14 Lei.

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu se află de vânzare următoarele

Tipărituri

Pentru școalele secundare:

Ziarul de casă.
Ziare de clasă pentru licee și civile, comerciale.
Coale pentru registrele de exhibite.
Tipărituri pentru bugetele școlare.
Procese verbale la examenele particulare.
Tipărituri pentru inventarele localelor școlare.
Bilet de informație la însușări pt. fiecare elev
Bilet de admoniarea elevilor.

Pentru școalele primare:

Registre pentru absenții și clasificării.
Matricole școlare.

In editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane a apărut:

Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII

de

Silviu Dragomir,

profesor universitar, membru al Academiei Române.

Vol. I.

Cu 150 documente anexate.

Prețul 20 Lei.

Anunțuri și reclame

Singurul ziar care poate fi întrebuințat pentru anunțuri și reclame în cercurile preoțești din Ardeal, este

Telegraful Român

Anunțuri și reclame se primesc la Administrația ziarului, în Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.